

naroda in tudi ne našega stanu, ki ne bode več zadnji, ampak med prvimi, kakor se že sedaj kaže v obrisih in kršnih mestu mu pristoja po veliki važnosti poklica.

Le malo dobre volje in potrpljenja je treba!

Za pravo upokojenega učiteljstva.

»Ko druge videl boš trpeti, pomagaj!« —

Fr. S. Cimperman.

V 25. številu »Učit. Tovariša« z dne 18. junija 1919 smo čitali umesten in aktualen članek glede pravih doklad upok. šol. voditeljev, ki se sedanjim upokojencem, ki so bili upokojeni do 1. jan. 1919, ne prištejeva v pokojnino. Dopisnik nam je govoril iz srca, pravo resnico, kajti pravično in dosledno bi bilo, da bi se upokojenim šol. voditeljem naknadno uštevala tudi opravila doklada v pokojnino. Upamo, da bo naša vlada to potrebo in pravico priznala in izplačala. — Pa upokojeno učiteljstvo se mora tudi v drugem oziru pritožiti radi pokojnine; to je rak-rane na našem pokojninskem zakonu. Enako delo, enake pravice in enako plačilo naj velja vsepovsod; to naj se tudi v pokojninskem zakonu upošteva. — Draginjske doklade namreč niso za aktivno in upokojeno učiteljstvo — enakomerno. Dočim dobiva aktivno učiteljstvo vsled § 1 »Naredbe celokupne deželne vlade za Slovenijo« z dne 14. feb. 1919 še lepe doklade, smo mi, upokojenci, zelo prikrajšani. — Draginjska doklada aktivnega učiteljstva donša temu aktivnemu učiteljstvu tisoče kronic na leto. Smelo lahko rečemo, da imajo aktivni učitelji dvojnjo plačo, dočim imamo mi — upokojenci — le 720 K na leto. To znaša na mesec 60 K. — Kako naj si upokojeni učitelj s 60 K mesečno pomaga ob tej veliki draginji, osobito, ako ima mnogočleno družino? —

To so naše težnje, ki jih priporočamo merodajnim krogom v uvaževanje in popravo. Upokojeno učiteljstvo se po vsej pravici pritožuje radi premajhnih draginjskih doklad. — Draginja, in s to v zvezi stoječe razmere, so za vse enake; to je draginja je za aktivno in upokojeno učiteljstvo enaka, tedaj naj bodo tudi draginjske doklade — za vse enake. —

Istina je, da so upokojenci še bolj potrebni podpore, nego aktivni učitelji. — Oni so že priletni in večinoma bolehi ter rabijo tudi primerno več podpore. Mnogi upokojenci so morali, radi šolanja svojih otrok, se preseliti v mesta, da tam šolajo svoje otroke. Da to šolanje v mestu mnogo stane, ve vsakdo, ki je preizkusil.

Računati je tudi z dejstvom, da je imel upokojenec svojedobno nele opravilno doklado, ampak tudi prosto stanovanje ali pa odškodnino; voditelj je imel šolski vrt, s sadjem, čebelarstvom, trto in drugim, kar je prinašalo lep denar. Aktivni učitelj je lahko gojil perutninarstvo, ki mu je nadomestovala troške za meso. — Vse naštetu odpade upokojencu. Vsega tega, kar smo našli, upokojenec nima več, in si mora drago kupovati.

Kaj pa obleka? Aktivnemu učitelju v vasi, ni treba toliko izdajati za obleko, nego v mestu stanujočemu. Obleka ga stane mnogo, ako hoče biti svojemu stanu primerno oblečen. Ti stroški so sedaj, pri sedanjih draginji — ogromni, in tudi, če ima majhno družino. In kako naj se oblači, ako ne more izhajati s plačo niti za preživljanje?

Vlada naj torej upokojencem izplačuje višje draginjske doklade in to ne manjše, nego jih prejema aktivno učiteljstvo. To zahteva čut pravice!

Resumé vsega označenega se torej Resumé vsega označenega se tedaj glasi:

Enako delo, enake pravice, enako plačilo. — A upokojencem v vprilog se mora omeniti, da so oni že vse delo dovršili, koje drug šele vrše; njim gre — po končanem napornem delu — še večje plačilo.

Pomagajte nam — vpokojenim učiteljem — k boljšemu blagostanu, ob — zadnji uri, ko nam že solnce našega življenja zahaja k povišanju draginjskih doklad. Saj ne zahtevamo in prosimo nič več, nego kar uživajo naši aktivni tovariši.

Kličemo vam z našim Aškercem: »Le kdor občutil sam je kdaj gorje, trpin mu, brat njegov, v srce se smili, in v kočah, ne v palačah, še vsikdar človekoljubi so se porodili.«

Naj bomo vsi enako deželni daru svobode — naše mlade Jugoslavije!

A. SKULJ:

Zopet korak naprej!

Kdor je okušal vse težave pri nabavi zvezkov za časa vojne, sicer pa so bile tudi prej večkrat sitnosti, mora pozdraviti vzradoščeno naše novo podjetje, izdelovalnico šol. zvezkov.

Dobiti pa moramo sčasom založbo učnih knjig, potrebščin in učil, tako, da bomo stali povsem neodvisni, na lastnih nogah. Tedaj bo delo lahko, tedaj bomo imeli enotna učila in potrebščine v vsej Sloveniji, — da v celi Jugoslaviji.

Verjamemo prav radi, da bodo v začetku težave, zato pa ne sme biti šole, ki bi ne naročala zvezkov pri lastnem podjetju. Vse, kar smo do sedaj dobili iz naše tiskarne za šolo, bilo je pravilno, saj za o skrbe izkušeni možje, bilo pa je tudi dobro in po zmerni ceni. Isto upamo tudi za zvezke, zlasti pozneje, ko bodo urejene razmere.

K zvezkom samim pa bi rad podal le nekaj želj. Upošteva pa naj se to vsaj tedaj, ko bo dovolj in dobrega papirja.

Na šolah smo do sedaj porabljali toliko liniatur in oblik, da se sami nismo spoznali. Formati so bili eni pokončni, drugi ležeči, eni večji, drugi manjši. Ne vem, zakaj je bilo vse to dobro?

Pred vsem odpravimo zvezke ležečega ali podolžnega formata. Ali ni za lepisje prav tako prikladen pokončni format, kakor ležeči? Istočasno mora učenc pisati v podolžni format lepisje, ko piše v spisovnico in računski zvezek pokončnega formata. In vendar pišemo v življenju izključno na papir podolžne oblike, zato naj imajo zvezki tudi tako obliko za spisje in lepisje.

Tudi se mi ne dopadejo mali formati, vpeljati nam je velike. Velik list nudi otroku več prostora in ima čez svoje delo boljši pregled.

Namen vseh pismenih izdelkov je, da privedemo učenca do tega, da piše čim prej samostojno, če le mogoče na brezčrten ali vsaj enočrten list. Ako imamo učenca ves čas v ojncah raznih liniatur, ne bo nikoli samostojen. Vedno ostane pri takozvani šolski pisavi, ki je lepa v liniaturah, a brez njih pa je Bog pomagaj.

Umestno bi bilo, da uporabljamo sledeče liniature na velikem pokončnem formatu.

Enočrtni zvezek, liniatura kakor jo imajo do sedaj rabljene početnice.

Štiričrtni sistem, širok in štiričrtni sistem, ožji. Prvega uporabljamo v prvem in po potrebi v drugem šolskem letu, drugega pa v drugem, oziroma v tretjem šolskem letu, tako, da dobi učenec sigurnost v velikosti pismenk za praktično pisanje na enočrtnem zvezku.

Enočrtni zvezke uporabljajo učenci v četrtem šolskem letu v posebnih slučajih tudi v petem šolskem letu.

Na brezčrten zvezek s podložnikom naj pišejo od petega šolskega leta dalje.

Približno tako vadimo pisanje na naši šoli in reči moram, da gre prav dobro. Glavno vendar ni, da pišejo učenci v šoli za parado, marveč za bodoče praktično življenje. Nič se torej bati, ako bo pisal kak učenec malo slabše. Bolje, da piše sedaj slabo, kakor pozneje v življenju.

Zvezki bi torej bili vsi pokončni, velikega formata, s sledečimi liniaturami:

1. Enočrtni za početnico.
2. Štiričrtni širji.
3. Štiričrtni ožji.
4. Enočrtni (širja liniat. kakor početnice.)

5. Nečrtani s širokim, na drugi strani z ozkim podložnikom za spisje in računstvo uporabljivi.

6. Ozkočrtni za računstvo, naj bi bili še po dolgem razdeljeni v tri kolone za prve razrede.

V višjih razredih rabimo tako nečrtane z ozkim podložnikom.

Umevno je, da odpadejo na zvezkih vsi naslovi, kakor: Lepisnica, Spisovnica itd. To bo napisal učenec sam. Edino če še ostane »Početnica«, da ne bo potreba prevč pisati učitelju elementarnega razreda.

Pri vseh zvezkih naj bi bili ovojni listi iz krepkega papirja.

Risanka naj bi imela prav močan papir, malo manjši format, in nekoliko več listov kakor je bilo običajno do sedaj, pa trde ovojne liste, (droben karton) nekaka skicijska knjižica, katero bi učenec lahko uporabljal vse leto. Morda 16—20 listov.

Glede pivnikov je čisto prav, da jih ni, ako niso dobri. Vendar, s čim naj otrok posuši? Tudi učitelju je neprilčno pri popravljanju. Želimo, če le mogoče, da preskrbi tiskarna tako velike formate pivnika,

kakor so zvezki, da si more vsaj enega oskrbeti vsak učenec za toliko časa, dokler ne bodo dobri pivniki v zvezkih samih.

S tako ureditvijo dobimo z risanko vred le sedem vrst zvezkov, ki bi pa povsem zadostovali potrebi narodne šole. Čim enostavneje, tem bolje.

I. MAGERL:

Izpit učne usposobljenosti za strokovne osnovne šole.

Kandidatom za 3. skupino bo sestavil navodilo tov. D. Humek, ravnatelj mešč. šole v Mariboru.

Tov. M. Hočevar, strok. učit. v Krškem, mi poroča, da ne kaže priobčevati navodila za 2. skupino, ker je popolnoma izključeno, da bi mogel napraviti izpit iz fizike in kemije, kdor ni imel priložnosti, da bi se bil vadil v eksperimentiranju in delal v kem. laboratoriju. Sicer se pa itak vršita prihodnje šolsko leto v Ljubljani in Mariboru enoletna tečaja za kandidate 2. in 3. skupine.

Nekateri samouki se pečajo izključno le z enim predmetom, dokler ga popolnoma ne predlajo. To je pa napačno, in sicer iz dveh razlogov: 1. kandidat kaj nitro opeša; 2. pozabi prvi preumet, se preden je končal drugega.

Pri tej priložnosti naj opozorim, da je neobhodno potrebno, da večkrat pregledamo knjige, ki smo jih že preštudirali.

V sedanjih izrednih razmerah je skoraj nemogoče, da bi si nabavili ona dela, ki bi bila najprimernejša za naš študij; zato priporočam, da preštudiramo v počitnicah sledeče knjige:

A. Pedagogika. Bežek — Vzgojeslovje. Bežek — Ukoslovje. Dr. Ozvald — Smernice novega življenja. Dr. Ozvald — Srednješolska vzgoja.

B. Slovenščina. Dr. Breznik — Slovenska slovnica. Sket-Janežič — Slov. slovnica. Levec — Slovenski pravopis.

Za šolo je sedaj odločilna Breznikova »Slovnica«. Od kandidata pa se mora zahtevati, da ve, kaj uče v tem ali onem slučajju tudi drugi slovnici. Za to pot se omejujemo v tem oziru na Sket-Janežičevo Slovnico in na Levčev Pravopis. Nekateri druge slovnice, polemčni spisi itd. pridejo pozneje na vrsto.

C. Zemljepis in zgodovina. Ker je sedaj težko dobiti za ta predmeta primernih knjig (slov. celo nemogoče), ponovimo najprej zemljepisne in zgodovinske knjige, ki smo jih uporabljali na učiteljskih; dotično učno snov pa izpopolnimo s čitanjem in deloma tudi študiranjem sledečih knjig:

Bezenšek — Bolgarija in Srbija. Apih-Dr. Potočnik — Zgod. učna snov za 1. šole (6 snop.)

Dr. Pivko — Zgodovina Slovencev. Pirc — Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Poudarjam še enkrat, da mi sedanje izredne razmere narekujejo ta izbor knjig!

FRAN ZAGORC:

K preosnovni učnih knjig.

Pri sestavi novih beril naj bi se oziralo na naše odlične mladinske pesnike in pisatelje, da se bo nudilo učencem kaj bolj primerne in dovršene po slogi in vsebini nego doslej.

Poleg tega naj bi se uvrstilo večje gradivo iz »Zvončka«, kjer je med »Pripovednimi, — Poučnimi spisi, Pouku in zabavi« veliko primerne. — Omenjam samo iz letnika 1914.

1. Za etiko: »Materinska ljubezen. Usmilite se ubogih ptičic. Učenec — tat. Uspešna kazen. Nesreča pri sankanju. V bedi bogastvo. Milijonar — berač. Jesenska slika. Hoja in človeški značaj. Visoka, redka starost. Obisk matere na bojišču. Jernejevo. itd.«

2. za zgodovino: »Domovina Slovencev. Ustoličenje koroških vojvod. Atila, kralj hunski,

3. za zemljepisje: »Rimska cesta. Kraj brez solca.«

4. za računstvo: »Meterska mera. Računska uganka.«

5. za prirodoznanstvo: »Pes — rešilec življenja. Grozno maščevanje mačke. Zvest konj. Čebela — rešilka življenja. (Glej Slov. Čbelar 1919. št. 61) Pretkanost vrabcev. O lisici in volku. Kako se množe muhe. Bajka o žitnem klasu. Bršljan in smreka. Dragoceno sadno drevo. Mati zemlja. 60 tenica petrolejke. Prva lokomotiva. Kako daleč slišimo grmenje topov. itd.«

Isto iz »Pesmi«, po izbiri tvarine in uvrstiti k posameznim predmetom!

TONE GASPARI:

O novi čitanki.

Čitanka pomagaj k vezi šolskega čtiva z domačin. Čitanka premostuj prehod mišljenja otrokovega od najbolj navnega izraza do sestavljenega stavka in končno do razumevanja v podajanju različnih psihičnih pojavov. Čitanka vzbujaj veselje do čtiva posebej in pozneje do čtiva v splošnem in tako pripomozi poedincu v splošnem in tako pripomozi poedincu k nagnenju do prosvetnega dela.

Da se pravočasno vzbudi otroku veselje do čitanja, v to pomagaj v prvi vrsti umna sestava čtiva, v drugi vrsti pa primerna izbira in pravo podajanje najboljših setavkov po učitelju.

Sredstva, potom katerih se širi prosveta med maso, so v prvi vrsti izobraževalna društva, ki pomagajo do aktualnih predavanj, vzgojnih predstav, ljudskih iger in opremijo lastne čitalnice. K pravemu delu v izobraževalnih društvi vzbujaj zanimanje ravno čitanka in učitelj. Za čtivo samo bi čitanke, kakršne smo imeli do sedaj, dosegle popolnoma svoj namen. Vprašanje pa je — in tega se mislim tu dotakniti — koliko pomaga naša dosedanja čitanka do razumevanja iger in predstav. Odkod naj vzamemo dober naraščaj za odre naših prosvetnih društev, če ne iz šolskih klopi. Cemu si igralcev izposojati iz sosednjih krajev, ko imamo znabiti med seboj najboljše. In kdo jih spozna? Kdo ugane njih veselje, njih naravno nagnenje do podobnega dela? Sami se pokažejo — pomagaj pa k temu na višjo stopnjo čitanka, ki imej med drugim čtivom tudi nekaj kratkih mladinskih iger, ali nekaj ljudskih predstav, ki ne škodujejo npravstveni vzgoji mladine.

Na višji stopnji izbire učitelj eno izmed iger v čitanki, razdeli vloge — saj dobro pozna individualiteto svojih učencev — in učenci »igrajo« v klopih. Koliko veselja zavlađa, ko se drug za drugim oglašajo, ko skuša vsak bolje čitati, bolje naglasiti posamezne važne točke. Učitelj vodi režijo — in kako hvalevredno delo je to! Pazljivost učencev je vseskozi napeta, boječ izpustiti najkrajšo besedo, ali zamuditi priliko, ko »igra« on, četudi izpregovori le par besed. Ko se igra parkrat prečita in ko učitelj opozori na morebitne napake v čitanju, preide h karakterizaciji posameznih vlog, to je, da igralcu dopove, kako se mora isti pokazati takega, ko v resnici zahteva vloga. Seveda, se ne bo tu učitelj povzpela do razlage primerne odraslim, že izkušenim igralcem, ker največkrat niti sam ne obvlada tako precizno dotične vloge. Tako igrajo učenci parkrat v klopih. Nato se igra ponovi s čitanko v roki pred šolsko tablo, da pridobijo učenci na razumevanju premikanja v prostoru (oder). Potem se učenci nauče vloge — učitelj šepeta — ter igrajo na pamet. To bi bil prvi uspeh za učitelja, še večji za učence.

Tako polagoma spozna učitelj talent. — in s tem je kriza rešena. O priliki se privedi slavnost, kjer nastopijo »nove« moči. Teh moči ni potreba po izstopu iz šole šele seznaniti s »čarovnijami« domačega odra, ni jim potreba razlagati manj važnih pojavov v različnih vlogah, sami so si že v šoli pridobili toliko izkustva, da po moči in v glavnem sami rešijo potrebno. Vse drugo preskrbi seveda skrbna režija.

Imamo seveda knjige, ali liste z igrami, primernimi za mladino, toda te si nabavi lahko le malokatera šola v toliki meri, da bi zadostile potrebi in uspehu. Igra v čitanki bi dosegla na vseh šolah svoj namen.

To so dejstva, ki prepričujejo, da mora šola med »posvetnimi delavci« za naša društva vzgojiti tudi dobre, vestne in razumne igralce. V to pomagaj šoli že čitanka sama. Zato naj se vsi, ki sestavljajo nove čitanke ozirajo tudi na izbero primernih izvornih mlad. iger, ali tudi na izbero dobrih predstav.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Zborovanje upravnega odbora Zaveze.

Seja upravnega odbora Zaveze se je vršila dne 6. julija 1919 v posojilnični sobi Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Začetek ob 13., konec ob 16. uri. Navzoči: člani vodstva Zaveze in upravni odborniki Fr. Aichholzer, J. Dimnik, P. Flerš, E. Gangl, A. Gnuš, J. Režek in H. Sumer.

1. Naznanila vodstva.

Zavezin predsednik L. Jelenc ugotovi sklepčnost in otvori sejo.

Tajnik V. Rus poroča o delovanju Zaveze od zadnje seje upravnega odbora, ki je bila o Veliki noči, do današnjega dne, kar je razvidno iz objavljenih zapisnikov sedme in osme seje vodstva Zaveze. V tem času se je zvišala članarina Zavezinim članom na 48 K, za nedruštvenike se je zvišala naročnina Zvončku, Popotniku in Učiteljskemu Tovarišu, razpisalo se je mesto urednika Učit. Tov. in mesto strokovnega tajnika, vsi došli dopisi